

SÜRDÜRÜLEBİLİR OKUL-AİLE İŞ BİRLİĞİNİN MEYDANA GELMESİNDE ÖĞRETMENLERİN VELİLERDEN BEKLENTİLERİNİN TESPİT EDİLMESİ

1. Haşim ÇAKIR¹, 2. Tuncay AKDENİZ²

ÖZET

Etkili öğretmen-veli iş birliği, sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Çocukların eğitimde başarılı olabilmeleri için çocukların çocuklara ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmalarını ve duygusal yönden güçlü olmalarını desteklemek için öğretmenlerin ve anne-babaların desteklenmesi önemlidir. Bu nedenle sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin oluşturulmasında öğretmen ve velilerin beklentilerinin istenilen düzeyde karşılanması gerekmektedir. Çalışmada sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentilerinin tespit edilmesi amacıyla 159 öğretmen üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Ünal Acar (2021)'ın geliştirdiği Sürdürülebilir Okul-Aile İş Birliğinin Oluşturulmasında Öğretmenlerin Velilerden Beklentiler ölçeği çalışmada uygulanmıştır. Yapılan anket uygulaması neticesinde öğretmenlerin demografik özellikleriyle sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentileri arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bundan sonraki çalışmalarda farklı demografik özellikler anket sorusuna eklenirse farklı sonuçlar elde edilebilir.

Anahtar kelimeler: okul-aile işbirliği, sürdürülebilirlik, veli

DETERMINING TEACHERS' EXPECTATIONS FROM PARENTS IN OCCURRING SUSTAINABLE SCHOOL-FAMILY COLLABORATION

ABSTRACT

Effective teacher-parent cooperation plays an important role in establishing a sustainable school-family cooperation. In order for children to be successful in education, it is important to support teachers and parents to support children to be sensitive to children and their needs and to be emotionally strong. For this reason, it is necessary to meet the expectations of teachers and parents at the desired level in the creation of sustainable school-family cooperation. In the study, a questionnaire was applied to 159 teachers in order to determine

¹ Ereğli Gülüç İbrahim İzmirli Anadolu Lisesi, Zonguldak, e-mail: hasimcak@hotmail.com, ORCID: 0009-0000-6714-6678 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

²Ereğli Gülüç İbrahim İzmirli Anadolu Lisesi, Zonguldak, e-mail: tuncayakden@hotmail.com, ORCID: 0009-0002-0129-1324

the expectations of teachers from parents in the formation of sustainable school-family cooperation. The Expectations of Teachers from Parents in Establishing Sustainable School-Family Collaboration scale developed by Ünal Acar (2021) was applied in the study. As a result of the survey application, no significant relationship was found between the demographic characteristics of the teachers and the expectations of the teachers from the parents in the formation of sustainable school-family cooperation. In future studies, different results can be obtained if different demographic characteristics are added to the questionnaire.

Keywords: school-family cooperation, sustainability, parent

1. GİRİŞ

Öğrencilerin okul başarısında okul içi faktörlerin yanı sıra ders dışı faktörlerin de önemli rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle eğitimin kalitesinde okul-çevre iş birliği kaçınılmazdır. Okulun çevresiyle ilişki kurmasında en önemli araçlardan birinin aileler olduğu söylenebilir. Bu nedenle okul ve aile arasında etkili bir iş birliğinin kurulması önemlidir. Ancak aile ve okul arasında kurulan bu iş birliğinin devamlılığının sağlanmasının da önemli bir konu olduğu unutulmamalıdır. Bu sürekliliğin sağlanması, öğretmenlerin ve ailelerin birbirlerinden beklentilerinin karşılıklı olarak anlaşılmasına bağlıdır. Çevre, sistemin iç elemanlarını etkileyen ve sistemin sınırları dışında kalan her şeydir (Hoy ve Miskel, 2015). Başaran'a (2000) göre girdilerini aldığı okul ortamı; mezunlarını serbest bırakan, etkileyen ve etkileyen diğer kuruluşlardır. Bunlar üst yönetim kuruluşları, diğer okullar, toplum, aileler, kuruluşlar vb. etkili okul-çevre iş birliğinin kurulabilmesi için öncelikle okullarda aile katılımının sağlanması gerekmektedir (Rosenblatt ve Peled, 2002).

Görüldüğü gibi okul ortamı denilince akla ilk olarak aileler gelmektedir. Aile kavramı genel olarak biyolojik ebeveynleri ifade etmek için kullanılsa da üvey ebeveynler, evlat edinen ebeveynler, büyükanne ve büyükbabalar gibi diğer bakıcı grupları da içerebilmektedir. Başka bir deyişle, aile kavramı, ev veya aile bağlamında çocuklara bakan herkesi ifade eder.

Türk Dil Kurumu'nda (2023) veli kavramı, çocuğu koruyan, onun işleriyle ilgilenen ve onun tüm davranışlarından sorumlu olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Kaliteli eğitimin sağlanmasında ailelere önemli görevler düşmektedir. Aile, eğitim konusunda okul dışındaki en etkili ortamlardan biridir (Adams ve Christenson, 2000). Aslında öğrenme çocuklar okula başlamadan çok önce başlar ve çocuklar okula başladıklarında evde ve toplum içinde

öğrenmeye devam ederler. Aileler, evde öğrenme fırsatları sağlamada ve çocukların okulda öğrendikleriyle başka yerlerde olanlarla bağlantı kurmada kilit bir rol oynar. Aileler, okul dışında çeşitli öğrenme deneyimlerine ve etkinliklerine katılarak ve bunları kolaylaştırarak, çocukların genel öğrenme ve eğitiminde önemli bir yere sahiptir (Emerson vd., 2012). Bu nedenle etkili bir okul-aile iş birliği olmadan eğitim ve öğretimin sağlanması mümkün değildir. Eğitim, öğrenciyi tanımakla başlar ve ancak okul aile iş birliği ile amacına ulaşır (Yiğit, 2009).

Hiçbir aile okulların yardımı olmadan çocuk yetiştiremez; okullar da ailelerle iş birliği yapmadan öğrencileri yeterince eğitemez. Aile ve okul arasında olumlu bir iş birliği olmadan eğitim açısından toplumun koyduğu yüksek standartlara ulaşmanın mümkün olmayacağı genel olarak kabul edilmektedir (Castro vd., 2015). Bu nedenle eğitim-öğretim açısından okul-aile iş birliğinin yeri yadsınamaz derecede önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada amaç, sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentilerinin tespit edilmesidir. Çalışma ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2018). İlişkisel tarama modelinde veriler sahada çalışan kişiler tarafından toplanır. Amaç, ilişkisel tarama modeli kullanılarak en az iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesidir (Karasar, 2018). İlişkisel tarama modelinde araştırmacı mevcut durumu betimlemeye ve değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemeye odaklanır (Büyüköztürk vd., 2018).

Veri analizi SPSS 22.0 ile yapılmıştır. Çalışmada puanların normal dağılıma uyup uymadığını belirlemek için puan ortalamaları, basıklık ve çarpıklık ölçütleri değerlendirilmiştir. Ölçekte bulunan basıklık ve çarpıklık değerleri normal dağılım için +3 ile -3 arasındadır (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; De Carlo, 1997).

Tablo 1. Basıklık ve Çarpıklık Değerleri ile Güvenirlik Katsayısı

	n	Çarpıklık	Basıklık
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	159	,077	-,839
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	159	-,320	-,525
Öğrenciye Duygusal Destek	159	,073	-,002

Değerler incelendiğinde her bir puanın basıklık ve çarpıklık katsayılarının -3 ile +3 arasında olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre puanların normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Puanların normal dağılım göstermesi nedeni ile çalışmada parametrik test teknikleri kullanılmıştır. Ölçek puanının demografik özelliklere göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi için t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. T testi, 2 gruplu demografik değişkenlerin analizinde kullanılırken ANOVA testi k (k>2) gruplu değişkenlerin analizinde kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini Zonguldak ili, Ereğli ilçesinde görev yapan 159 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyetleri aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın f	Erkek f	f	%
	76	83	159	100

Tablo 2'ye göre 76'sı kadın, 83'ü erkek katılımcı olmak üzere toplam 159 katılımcı olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Sürdürülebilir Okul-Aile İşbirliğinin Oluşturulmasında Öğretmenlerin Velilerden Beklentileri Ölçeği: Sürdürülebilir Okul-Aile iş birliğinin oluşturulmasında öğretmenlerin öğrenci velilerinden beklentilerini ölçmek amacıyla Ünal Acar (2021) tarafından geliştirilen "Sürdürülebilir Okul-Aile İşbirliğinin Oluşturulmasında Öğretmenlerin Velilerden Beklentileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte yer alan yanıt seçenekleri "1-Hiçbir zaman, 2-Ara sıra, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her Zaman" şeklinde ifadelerden oluşmaktadır.

Ölçeğin taslak formunda ön uygulama öncesinde 49 madde yer almıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu sınamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucu KMO değeri .956 olarak hesaplanmış ve Barlett testi sonucu da anlamlı ($p<0.01$) olarak bulunmuştur. Böylece örneklemin faktör analizine uygun olduğu kabul edilmiştir.

. Ölçeğin birinci boyutu 15 maddeden oluşmakta ve toplam varyansın %56.263'ünü açıklamaktadır. Bu boyut içinde yer alan maddeler dikkate alınarak “Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin ikinci boyutu altı maddeden oluşmakta ve %7.481'lik bir varyansı açıklamaktadır. Bu boyut ise maddeler baz alınarak “Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü ve son boyut “Öğrenciye Duygusal Destek” alt boyutu olarak adlandırılmış olup %6.120'lik bir varyansı açıklamakta ve dört maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki tüm maddelerin madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksektir, buradan hareketle maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği kabul edilmiştir. Ölçeğin toplam Cronbach's Alpha katsayısının .967 olması ise ölçeğin bu yapı ile güvenilir olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2018).

3. BULGULAR

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Velilerden Beklentilerinin Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	Kadın	76	3,0520	,86257	-,876	,379
	Erkek	83	3,1803	,97408		
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	Kadın	76	3,2882	,90240	-,697	,535
	Erkek	83	3,3871	,88662		
Öğrenciye Duygusal Destek	Kadın	76	3,0548	,53082	-1,420	,417
	Erkek	83	3,1797	,57463		

Analiz sonuçlarına göre çocuğun gelişimine yönelik beklentiler, okulla iş birliğine yönelik beklentiler ve öğrenciye duygusal destek puanının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Velilerden Beklentilerinin Yaş Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	24-36	27	3,0790	,92414	,539	,585
	37-48	68	3,2059	,87394		
	49-63	64	3,0435	,97558		
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	24-36	27	3,2852	1,01537	,204	,815
	37-48	68	3,3917	,86623		
	49-63	64	3,3078	,87754		
Öğrenciye Duygusal Destek	24-36	27	3,2500	,67225	1,259	,287
	37-48	68	3,1336	,51151		
	49-63	64	3,0508	,54587		

Analiz sonuçlarına göre çocuğun gelişimine yönelik beklentiler, okulla iş birliğine yönelik beklentiler ve öğrenciye duygusal destek puanının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin eğitim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T-testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Velilerden Beklentilerinin Eğitim Durumu Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	Lisans	121	3,0677	,92854	-1,255	,539
	Yüksek Lisans	38	3,2825	,89233		
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	Lisans	121	3,2840	,87835	-1,411	,782
	Yüksek Lisans	38	3,5175	,92658		
Öğrenciye Duygusal Destek	Lisans	121	3,0716	,54191	-1,977	,731
	Yüksek Lisans	38	3,2741	,57894		

Analiz sonuçlarına göre çocuğun gelişimine yönelik beklentiler, okulla iş birliğine yönelik beklentiler ve öğrenciye duygusal destek puanının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin medeni durum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Velilerden Beklentilerinin Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	Evli	132	3,1358	,93192	,506	,403
	Bekar	27	3,0370	,88295		
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	Evli	132	3,3235	,92842	-,509	,075
	Bekar	27	3,4198	,70160		
Öğrenciye Duygusal Destek	Evli	132	3,1294	,53526	,470	,466
	Bekar	27	3,0741	,65712		

Analiz sonuçlarına göre çocuğun gelişimine yönelik beklentiler, okulla iş birliğine yönelik beklentiler ve öğrenciye duygusal destek puanının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin mesleki kıdem süresi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Velilerden Beklentilerinin Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Çocuğun Gelişimine Yönelik Beklentiler	1-5 yıl	7	3,1429	,77692	,202	,895
	6-10 yıl	16	3,1583	1,03763		
	11-20 yıl	41	3,2045	,91794		
	21 yıl ve üzeri	95	3,0737	,92402		
Okulla İşbirliğine Yönelik Beklentiler	1-5 yıl	7	3,6429	,53080	,685	,563
	6-10 yıl	16	3,0958	1,11035		
	11-20 yıl	41	3,3748	1,01622		
	21 yıl ve üzeri	95	3,3435	,81726		
Öğrenciye Duygusal Destek	1-5 yıl	7	3,2500	,45644	,801	,495
	6-10 yıl	16	3,1563	,65112		
	11-20 yıl	41	3,2093	,63877		
	21 yıl ve üzeri	95	3,0658	,50688		

Analiz sonuçlarına göre çocuğun gelişimine yönelik beklentiler, okulla iş birliğine yönelik beklentiler ve öğrenciye duygusal destek puanının mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Okul-aile iş birliğinin temel amacı, ailelerin okula katılımını ve desteğini sağlayarak öğrencilerin ve dolayısıyla okulun başarısını artırmaktır. Okulda başlayan birçok eğitim çalışması, öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevrede tamamlandığı için, okul eğitiminin başarılı olması ve amaçlarına ulaşması için öğrencinin ailesinin ilgisi ve yardımı gereklidir. Ayrıca aile ve öğretmen iş birliği ile çocuk daha iyi büyüme fırsatlarına sahip olur. Bu nedenle okullarda aile katılımını sağlamak için okul aile birlikleri oluşturulur. Toplumun okulla iletişimini sağlayan en küçük birim okul-aile birliğidir.

Sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentilerinin tespit edilmesi amacıyla 159 öğretmenle anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, medeni durumu ve mesleki kıdemi ile sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentileri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ön Kısa (2021) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin yaşları ve cinsiyetleriyle sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentileri arasında anlamlı ilişki tespit etmemiştir. Aynı şekilde Ünal Acar (2021) yapmış olduğu çalışmasında öğretmenlerin demografik özellikleriyle sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin meydana gelmesinde öğretmenlerin velilerden beklentileri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir.

Veli-Çocuk İlişisine Yönelik Öneriler: Öğretmenlerin veli-öğrenci ilişkisine ilişkin görüşleri doğrultusunda, velilerin öğrencilere karşı istenilen davranışları sergilemeleri ve istenmeyen davranışlarda bulunmamaları halinde kaliteli bir eğitim almanın mümkün olduğunu öğretmenler öne sürmüşlerdir: eğitimler online olarak yapılabilir. 2 veya 3 gün, ilgili eğitimler tarafından, ebeveynlerin boş zamanlarında veya internet sorunu olan aileler için yüz yüze olarak eğitim verebilir.

Veli-Öğretmen İlişisine Yönelik Öneriler: İlk olarak, tartışma oturumları arkadaşça bir ortamda yapılabilir, böylece veliler ve öğretmenler birbirlerini tanır ve beklentilerinin net bir şekilde ortaya çıkar. Velilerin öğretmenlere yönelik olumsuz davranışlarının nedeni, öğrenci için olumsuz bir durum ortaya çıktığında öğretmenin her zaman iletişim kurması olabilir. Bu nedenle öğretmenler, çocukla ilgili olumlu durumlarla karşılaştıklarında bile

ebeveynlerle iletişim kurabilir ve onlara ebeveyn yardımına ihtiyaç duyduklarını hissettirebilirler.

Veli-Okul İlişisine Yönelik Öneriler: Velilerin okul eğitimine katılımını sağlamak için okulda uyulması gereken kuralların belirlenmesinde velilerin görüşleri de dikkate alınabilir. Ayrıca, eğitim sürecinde velilere, çocuklarının kaliteli bir eğitim alabilmeleri için uyulması gereken okul kuralları sık sık hatırlatılarak, ailelerin yardımına ihtiyaçları olduğu hissettirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, K. S., & Christenson, S. L. (2000). Trust and the family-school relationship examination of parent-teacher differences in elementary and secondary grades. *Journal of School Psychology, 38*(5), 477-497.
- Başaran, İ. E. (2000). Yönetim (3. Baskı). Ankara: Feryal Matbaası.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E., & Gaviria, J. (2015). Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review, 14*, 33-46.
- De Carlo, L. T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods, 2*, 292-307.
- Emerson, L., Fear, J., Fox, S., and Sanders, E. (2012). *Parental engagement in learning and schooling: Lessons from research*. A report by the Australian Research Alliance for Children and Youth (ARACY) for the Family-School and Community Partnerships Bureau: Canberra
- Groeneveld, R.A. ve Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. *The Statistician, 33*, 391-399
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2015). *Eğitim yönetimi teori, araştırma ve uygulama*. (S. Turan Çev.). Ankara: Nobel
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Moors, J. J. A. (1986). The Meaning of Kurtosis: darlington reexamined. *The American Statistician*, 40, 283-284.
- Ön Kısa, S. (2021). *Okul öncesi eğitimde okul aile işbirliği konusunda yönetici öğretmen ve veli görüşleri*, (tezsiz yüksek lisans bitirme projesi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Rosenblatt, Z., & Peled, D. (2002). School ethical climate and parental involvement. *Journal of Educational Administration*, 40 (4), 349 – 367.
- Türk Dil Kurumu (2023). www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.04.2023
- Ünal Acar, M. (2021). *Sürdürülebilir okul-aile iş birliğinin oluşturulmasında öğretmenlerin velilerden beklentileri*, (yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğit, B. (2009). *Okul toplum ilişkileri ve okula toplumsal katılım*. V. Çelik (Ed.), Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. (ss. 198-221). Ankara: Pegem Akademi.